

Nr 20.

Av herr **Andersson, Emil, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt har departementschefen förordat den av utredningsmännen föreslagna uppbördsmetoden. Denna innebär, att den skattskyldige har att inbetala skatten på grundval av föreliggande omsättningssiffror enligt särskilda deklARATIONER och därpå följande årlig taxering. Det i flera yttranden — särskilt från näringsorganisationernas sida — framförda förslaget att skatten i en eller annan form måtte göras synlig för konsumenterna har sålunda icke av departementschefen beaktats.

Det skall villigt erkännas, att valet av uppbördsmetod vid en omsättningsskatt erbjuder stora svårigheter. Skäl kunna anföras såväl för den av finansministern föreslagna metoden som för en obligatoriskt synlig skatt. Vid en närmare granskning av skälen för och emot måste man emellertid enligt vår mening komma till den uppfattningen, att den synliga skatten bör få företräde. Vi skola i det följande något närmare motivera denna vår uppfattning.

Kontrollen.

En av de största svagheter med en skatteform av den här föreslagna arten är kontrollen. Blir icke kontrollen tillräckligt effektiv, så inbjuder detta till ett skattefusk, som allvarligt kan skada hela skattemoralen.

Den i propositionen föreslagna uppbördsmetoden bygger, som förut nämnts, på en taxering med utgångspunkt från omsättningsdeklARATIONER avgivna av de skattskyldiga. Ett sådant förfarande kan icke vara tillfyllest ur kontrollsynpunkt. Antalet skattskyldiga är mycket betydande och innefattar de mest skilda kategorier och storleksordningar. Varken i de sakkunnigas promemoria eller i propositionen finnas några beräkningar av antalet skattskyldiga. En ungefärlig uppfattning om antalet kan man dock få med ledning av 1931 års företagsräkning. Gruppen detaljister redovisas där med 55 465 företag. Grupperna industri och hantverk redovisas visserligen tillsammans, men även den rena industrien torde i de flesta fall ha viss skattepliktig försäljning och alltså komma att innefattas bland skatteobjekten. Antalet industri- och hantverksföretag anges till 107 494. Av intresse ur kontrollsynpunkt är, att 48 846 av dessa ha ingen eller en anställd och följaktligen icke äro bokföringspliktiga enligt 1929 års bokföringslag. Bokföringspliktiga äro ej heller företag av sistnämnda kategori med två an-

ställda, men de redovisas tyvärr tillsammans med företag med tre anställda och i den gruppen är siffran 28 799. Åtminstone 50 % av denna senare grupp torde dock ej ha mer än två anställda och sålunda ej vara bokföringspliktiga. Andra grupper, där man kan antaga att en ordnad bokföring saknas, äro gårdfarihandlare, månglare, agenter för postorderfirmor o. s. v. De flesta partihandlare torde också komma, inom de skattskyldigas krets, ty även om ej alla sälja direkt till konsumenter i vanlig mening så sälja de till personalen eller taga ut varor till eget bruk vilket medför skattskyldighet. Gruppen omfattar c:a 10 000 företag. Ungefär lika stor är gruppen: hotell-, restaurang-, kafé- och pensionatsrörelse. Även om dessa siffror från 1931 nu äro föråldrade så torde man dock med ledning av dem kunna uppskatta de skattskyldigas antal till åtminstone 150 000. Av dessa är lågt räknat tredjedelen icke lagligen bokföringspliktig.

Hur skall man kunna åstadkomma en tillfredsställande kontroll över denna stora och skiftande skara av uppbördsmän? Utan tvivel kommer det att förefinnas brister, vare sig man väljer det ena eller det andra uppbördssystemet. Det i propositionen föreslagna systemet, enligt vilket man enbart skulle bygga på deklarationer och taxering, måste dock avgjort anses vara det svagaste ur kontrollsynpunkt. För det första kunna några garantier icke vinnas för att all skattepliktig omsättning uppgives i deklarationerna eller framkommer vid taxeringen. En för låg deklaration kan antingen vara medveten eller också kan den vara omedveten och bero av bristfälliga räkenskaper. För det andra torde ett mycket stort antal av dessa minsta företagare aldrig komma att avgiva några deklarationer eller senare bli föremål för taxering. Vår nuvarande registrering av företag och näringsidkare är både splittrad och bristfällig. Även om myndigheterna skulle vidtaga särskilda, kostnadskrävande anstalter för att uppspåra skattskyldiga, blir det svårt att på den vägen finna alla. Och även om man vid ett senare skede finner dem, äro riskerna stora för att de då sakna medel, med vilka de kunna gälda tidigare upplupen skatt.

De stora lojala företagargrupperna inom detaljhandel och hantverk torde varken ha vilja eller möjlighet att undandraga sig skatten. Det är för övrigt betecknande att önskemål om skärpt kontroll över skattens erläggande med bestämdhet framförts just av de stora ansvariga organisationerna inom handeln och hantverket.

Från dessa gruppers sida är man ytterst angelägen om att få klara linjer vid den skatteuppbörd statsmakterna komma att ålägga dem. Man vill i görligaste mån undvika anledningar till friktioner med skattemyndigheterna och man vill även undvika onödiga irritationer med kunderna och med konkurrenterna. Emellertid är, som vi förut antydde, de skattskyldigas skara stor och mångskiftande. De ur kontrollsynpunkt svaga punkterna utgöras av företagare med ingen eller ofullständig bokföring, företagare i likviditetssvårigheter, kringvandrande gårdfarihandlare, agenter för postorder-

firmor, som stundom äro ungdomar i skolåldern, hantverkare, vilka vissa tider äro lönearbetare, andra tider arbeta som egna företagare o. s. v. Man kan också befara att en del av de varor, som tillföras konsumenterna genom direktförsäljning från mindre fabrikanter och grossister, aldrig bli föremål för beskattning.

Väljer man i stället en synlig skatt, som uttages av konsumenterna mot särskild kvittering, bli möjligheterna till kontroll avsevärt större, i synnerhet om den förenas med någon form av efterkontroll. Av hänsyn till taxeringsmyndigheternas redan nu stora arbetsbörda, kan det ifrågasättas, om ej det föreslagna årliga deklarationsförfarandet borde ersättas med en kontinuerlig stickprovskontroll. Vid en sådan dubbel kontroll bli möjligheterna till för låga deklARATIONER beskurna. Skattskyldiga med ingen eller ofullständig bokföring få genom kontrolltalonger o. dyl noteringar på de skattebelopp de skola redovisa. Då konsumenten erhåller kvittering på av honom erlagt skattebelopp får han större garanti för att det även kommer statskassan till godo. Konsumenternas medverkan i kontrollen blir värdefull på det sättet, att då de begära att få officiell kvittens på skattebeloppen, måste säljaren skaffa dessa kvittenser från statliga organ, som samtidigt registrera honom.

Skattens verkningar.

De sakkunniga ha i sin promemoria framhållit, att omsättningsskatten »avser att utgöra en allmän konsumtionsbeskattning». Har man fastslagit denna principiella riktpunkt för skattens verkan bör man för det första tillse, att skatten drabbar olika konsumtionsvaror likformigt. För det andra bör man välja en uppbördsmetod, som skapar garanti för att *enbart* det verkliga skattebeloppet uttagas av konsumenterna.

En skatt på den totala bruttoomsättningen medför den ur både principiella och praktiska synpunkter mycket betänkliga konsekvensen, att statsmakterna överlämna åt företagaren-uppbördsmanen att efter sitt eget godtyckliga bedömande avgöra skattetrycket på olika varor. En sådan ordning måste medföra olägenheter för priskontrollen och verka förvirrande på konsumenterna. Men en dylik frihet för företagarna medför också stora risker för illojala konkurrensmetoder samt för förskjutningar i konkurrensläget mellan stora och små företag, vilket icke kan vara lämpligt ur samhällssynpunkt. Dessa olägenheter komma icke att framträda vid en synlig skatt.

Departementschefen uttalar i propositionen den uppfattningen, att en dold skatt skulle medföra mindre prisstegringar än en öppen. Han grundar denna sin uppfattning på antagandet att konkurrensen skulle tvinga köpmännen att påtaga sig en del av skatten. Frånsett hållbarheten i detta antagande måste vi framhålla, att det icke kan vara rättmätigt att söka övervältra en allmän skatt på en viss grupp samhällsmedlemmar och därtill på

en grupp, som redan fått vidkännas ganska betydande påfrestningar under krisen. Emellertid kan finansministerns beräkning icke generellt vara hållbar. För detta erfordras nämligen flera förutsättningar än »en uppåtgående prisrörelse, som har sitt ursprung i varuknapphet». Det fordras samtidigt antingen stora inneliggande lager eller en bred vinstmarginal. Tillämpningsområdet för departementschefens sannolikhetskalkyl krymper därför samman till en oväsentlig del av detaljhandeln. För de stora konsumtionsvarorna äro dessa förutsättningar icke samtidigt gällande.

För större delen av den beskattningsbara varuomsättningen och framförallt för de oundgängliga förnödenheterna *kommer en dold skatt att medföra en hårdare belastning av konsumenterna än en öppen skatt*. Den del av detaljhandeln, som förmedlar de breda konsumtionsvarorna, har redan sin vinstmarginal rätt hårt sammanpressad. Om skatten skall inkalkyleras i varupriset är sannolikheten större att avrundningar komma att ske uppåt i kalkylen. Redan det förhållandet, att enligt propositionens uppbördsförslag skatt kommer att beräknas på skatten, verkar i höjande riktning vid kalkyleringen. För att en företagare helt skall kunna täcka sig för en skatt av 5 % på bruttoomsättningen, måste han höja sina varupriser med 5,263 %. De brutna talen avrundas uppåt och i många branscher sker sådan avrundning till jämna 5- eller 10-öringar. Men det finns även andra faktorer, som verka i samma riktning, och andra problem, som framträda vid en inkalkylering av skatten i varupriset. Om kassarabatt och återbäring skall lämnas på det inkalkylerade skattebeloppet medför detta en ytterligare höjning av priset. Vad restauranger och kaféer beträffar, framträder problemet med drickspengarna. Det förefaller ganska orimligt att betjäningavgift skall beräknas på skattebeloppet, men det torde bli en konsekvens av den osynliga skatten.

Ett särskilt problem uppkommer i samband med de s. k. »märkesvarorna». Stundom är priset på dessa varor påtryckt varan eller dess förpackning. När så ej är fallet har priset ofta ingått i det allmänna medvetandet. En synlig skatt av 5 öre på en enkronas märkesvara t. ex. en tvåll eller en tandkräms-tub det är klart och begripligt för konsumenten och lätt att tekniskt genomföra för handeln. Vid en osynlig skatt enligt propositionens förslag måste en strikt kalkylering medföra ett högre pris än 1:05 med hänsyn till förutnämnda faktorer: skatt på skatten, återbäring o. dyl. Detta blir däremot ganska svårt att förstå för konsumenterna. Om en fabrikant blir nödsakad att ändra sina märkesvarupriser och inkalkylera omsättningsskatten, då måste han även ändra sina rabattsatser till återförsäljarna eftersom skatten skall erläggas av detaljisterna och ej av fabrikanterna. De olägenheter alla dessa pris- och rabattändringar medföra ligga i öppen dag.

Vad vi här anfört rörande omsättningsskattens verkningar ådagalägger, att en i varupriset dold skatt inte endast medför en hårdare prisbelastning för konsumenterna än en synlig skatt, utan den medför även sådana konsekvenser, som mycket lätt kunna skapa missförstånd, irritationer och misstänk-

samhet från konsumenternas sida gentemot köpmännen. Om statsmakterna nu skola ålägga köpmän och hantverkare att påtaga sig en så arbetskrävande och svår uppgift, som denna skatteuppbörd innebär, då är det ej mer än rätt och billigt att man beaktar det från näringsorganisationerna framförda önskemålet att få klara och rediga linjer vid denna uppgifts fullgörande. En synlig skatt eliminerar de irritationsanledningar, som en osynlig skatt kommer att medföra.

Svårigheter vid omkalkylering.

Om den av finansministern föreslagna uppbördsmetoden skulle vinna riksdagens bifall, ha de skattskyldiga att välja mellan att pålägga en synlig skatt på varupriset av 5,263 % — vilket tillägg konsumenterna svårigen skulle förstå — eller att verkställa omkalkylering av hela varulagret. Det har från näringslivets sida framhållits, att en dylik omkalkylering kommer att möta mycket stora svårigheter. Såsom exempel kan nämnas att i en ordinär järnhandels varusortering finnas c:a 40 000 artiklar. Det är väl uppenbart vilka besvärligheter, som en omkalkylering av alla dessa artiklar kommer att medföra. Även diverseaffärerna på landet ha ett mycket omfattande och skiftande varusortiment. De svårigheter, som möter vid en omkalkylering av märkesvaror med fasta priser, ha vi redan berört. Inom bokhandeln äro utförsäljningspriserna åtryckta böckerna. Flera exempel torde vara obehövlige för att belysa en allmän omkalkylerings och ommärknings svårigheter.

Uppbördssystem.

Enligt vår uppfattning bör en omsättningsskatt uttagas på ett synligt och även för konsumenterna kontrollerbart sätt. Vi ha också i det föregående anført en del vägande skäl, som styrka denna vår uppfattning. Frågan uppstår då på vad sätt en synlig omsättningsskatt bör uttagas. Tyvärr finnas inga förslag i den riktningen diskuterade vare sig av utredningsmännen eller av departementschefen. Genom Sveriges Köpmannaförbunds försorg har emellertid utarbetats en promemoria, som behandlar olika uppbördssystem vid synlig skatt. Denna P. M. överlämnades till de sakkunniga under förbehandlingen av ärendet. Vi bifoga här såsom bilaga utdrag ur denna promemoria, med redogörelse för fyra lämpliga uppbördssystem. Dessa äro:

1. Uppbörd genom fasta valörmärken.
2. Uppbörd genom märken för skattebelopps inskrivning.
3. Uppbörd genom legaliserade paragonkvitton.
4. Uppbörd genom godkänt kassaapparatskvitto.

Dessa uppbördssystem kunna användas *jämsides* med varandra utan olägenhet för kontrollen. Därigenom vinnes en smidig anpassning efter olika företagstyper, deras varusortering och nu brukade system för egen kontroll.

Yrkande.

Med hänvisning till vad vi här anfört hemställa vi,
att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 3 med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt måtte besluta, att dylik skatt skall debiteras synlig för konsumenterna och att vid tillämpningsföreskrifternas utarbetande hänsyn måtte tagas till vad härovan anförts.

Stockholm den 2 november 1940.

Emil Andersson,
Jäger.

Nils Holmström.

Leon. Hagström.

Bilaga.

Utdrag ur Sveriges Köpmannaförbunds promemoria angående debiteringen och uppbörden av omsättningsskatt samt kontrollen över dess inleverering till statsverket.

I föreliggande promemoria avhandlas sådan omsättningsskatt som uttages i det ögonblick, då en vara i detaljhandeln försäljes till konsumenten. Med beteckningen detaljhandlare avses givetvis här och i det följande varje person, som är skyldig uttaga omsättningsskatt, alltså även restauratör, hantverkare etc. I huvudsak kommer framställningen att begränsas till sådan skattetyper, som kan benämnas synlig omsättningsskatt. Med denna benämning avses då en sådan skatteform, där för varje köp och för varje noterad betalningssumma göres ett för konsumenten konstaterbart tillägg till försäljningssumman, vilket tillägg utgöres av vederbörligt skattebelopp.

Skattens debitering vid försäljning på kredit eller på avbetalning.

Såsom skäl mot införande av synlig omsättningsskatt har anförts, att debitering och uttagning av skatt skulle vid dylikt system medföra särskilda svårigheter vid försäljning på kredit eller avbetalning.

Dessa svårigheter bliva emellertid obetydliga, därest vid synlig skatt följes samma regel, som återfinnes i fjärde stycket 4 § 1 mom. av propositionens förslag till förordning. För varje inbetalning eller avbetalning skulle vid betalningstillfället skatt beräknas på det inbetalda beloppet. Detta skattebelopp uttages därvid omedelbart.

Då kontoinnehavare gör avbetalning å sin skuldsumma med en summa i vilken icke åtskillnad göres mellan omsättningsskatt och annat slag av lik-

vid bör obligatoriskt fem procent av inbetalningen anses utgöra skatt och resten avbetalning å varuskulden.

Kontrollen över skattens inleverering.

För den lojale affärsmannen kommer det att vara ett lika stort intresse som för staten, att den från kunderna uttagna konsumtionsskatten verkligen inlevereras till statsverket. Vidare ligger det i hans intresse, att skatt uttages i vederbörlig ordning. Den detaljhandlare, som fuskar i något av dessa hänseenden, förskaffar sig nämligen favörer i konkurrensen på den lojales bekostnad.

Den i propositionen föreslagna kontrollen över skattens inleverering bygger i allt väsentligt uteslutande på de vanliga taxeringsmyndigheternas kontrollmöjligheter. En allmän erfarenhet är, att dessa äro svaga, så snart det är fråga om andra skattskyldiga än löntagare och motsvarande kategorier inkomsttagare. Denna uppfattning delas enligt propositionen av landshövdingen i Örebro län, vilken bl. a. anför: »Påförandet av omsättningsskatten innebär näppeligen en taxering i vanlig mening. Den måste bliva starkt bunden vid uppgifterna om omsättningen i bokföringen och mot falsk bokföring stå även beskattningsmyndigheterna i allmänhet vanmäktiga.»

Då på det material, som lägges i taxeringsmyndigheternas händer, skall byggas ett icke ringa antal alltjämt stigande direkta skatter till stat och kommun, måste, därest till dessa komma att fogas en till stora belopp uppgående konsumtionsskatt, frestelserna att lämna falska uppgifter bliva överväldigande stora för svagare individer. Propositionen synes icke i tillräcklig utsträckning ha beaktat detta.

Det kan icke bli tal om att här diskutera frågan, huru den kontroll, som enligt propositionen skulle anförtros åt taxeringsmyndigheterna, bör ordnas för att icke försämra resultatet av taxeringen av de viktiga direkta skatterna — denna nya arbetsuppgift kan leda därhän — och samtidigt få den nya kontrollen effektiv. Här må endast framhållas, att denna efterföljande kontroll, hur den än ordnas, måste bjuda på så många svaghetsmoment, att man måste genom att införa allmänheten såsom kontrollorgan vid köptillfällena i någon mån komplettera den sagda kontrollen. Man har anmärkt mot den synliga skatten, att den kräver två kontroller. I stället för att vara ett argument mot synlig skatt innebär den dubbla kontrollen en fördel, allt under förutsättning att allmänhetens medverkan stimuleras.

Allmänhetens kontroll bör kunna äga rum i de former som skildras i det efterföljande.

Riktlinjer för inlevereringskontroll.

En av de grundläggande synpunkterna, då det gäller att upplägga ett system för »synlig» omsättningsskatt, är, att kunden bör på något lämpligt sätt bibringas övertygelsen om att den summa, han betalat i omsättningsskatt, verkligen inbetalas till statsverket. Ett kvitto av officiell prägel och angivande skattebeloppets karaktär och storlek bör därför som regel i samband med betalningen överlämnas till kunden.

Då fråga är om bagatellbelopp i samband med viss distribution, torde denna synpunkt hos allmänheten få ge vika för motviljan mot ett för all-

mänheten betungande system med skattens kvittering. Detta gäller t. ex. försäljning av dagliga tidningar. Man bör därför i ett kontrollsystem inlägga en möjlighet för myndigheterna att för en handlande, som söker tillstånd härtil, för visst varuslag medgiva undantag från eljest föreskrivna regler för skattebelopp av bagatellartad storlek. Härmed kan tills vidare åsyftas skattebelopp, som icke uppgår till 3 öre. Den omständigheten, att icke uppbördskvitton lämnas till köparen för bagatellskattebelopp, fritager givetvis icke handlanden från inlevereringsskyldigheten för dessa skattebelopp. Vid dispensgivningen bör därför kontrollmyndigheten lämna föreskrifter om sådan bokföring dag för dag av omsättningen, att bagatellskattebeloppens totalsumma kan beräknas och debiteras handlanden vid sidan av övriga omsättningsskattebelopp. En dylik handlande såsom korvgubbe etc. bör kunna åläggas att föra bok för varje dag över influtna försäljningsbelopp och dessutom för varje månad lämna uppgift om sina egna inköp.

I den mån som icke befrielse av kontrollmyndigheten i undantagsfall givits från skyldighet att lämna uppbördskvitto, bör det åligga handlanden att till kunden samtidigt med betalningserläggande lämna officiellt uppbördskvitto. Detta uppbördskvitto kan anordnas efter fyra system, för vilka i det efterföljande kommer att närmare redogöras. De fyra systemen kunna betecknas

- 1) uppbörd genom fasta valörmärken;
- 2) uppbörd genom märken för skattebeloppss inskrivning;
- 3) uppbörd genom legaliserade paragonkvitton;
- 4) uppbörd genom godkänt kassaapparatskvitto.

Det torde uppmärksammas, att en handlande bör själv få bestämma vilket eller vilka av dessa system han vill använda för olika varor. Systemen skola alltså kunna användas vid sidan av varandra.

1) *Uppbörd genom fasta valörmärken.*

Detta system bygger på att vid försäljning av skattepliktig vara etc. vid betalningen antingen varan, varans förpackning eller betalningsnotan förses med valörmärken, representerande det belopp som skall inbetalas i omsättningsskatt. För detta system erfordras, dels att valörmärken tillhandahållas på ett lämpligt antal försäljningsställen, t. ex. å postanstalterna, dels att vid varje köp av märken ett kvitto, innehållande uppgift å köparens namn etc. och den inköpta valörmärkeskvantitetens totalbelopp, utfärdas.

Följande valörer torde vara nödvändiga:

- A: med öres-angivning:
 1, 2, 3, 5 (färg nr 1).
 10, 20, 50 (färg nr 2).
- B: med kronors angivning:
 1, 2, 3, 5, 10 (färg nr 3).

Av denna sammanställning framgår, att en handlande med starkt varierande försäljningssummor skulle behöva 12 olika märkestyper. I allmänhet torde dock handlanden kunna hjälpligt reda sig med 7 à 8 typer.

Valörmärkena böra kunna användas på det sättet, att en del varor i förpackningar under tider, då tillströmningen av kunder icke är så stor, förses med valörmärken till vederbörligt belopp. Detta system kan användas för varor, som icke förfaras och vilkas försäljningskvantiteter kunna med någorlunda säkerhet i förväg beräknas, t. ex. socker, kaffe, paketerat bröd, chok-

ladkakor o. s. v. Användas endast de valörer, som ovan angivits, kan det i vissa fall bliva nödvändigt att klistra flera valörmärken på förpackningen eller notan. I allmänhet torde dock högst två behöva användas. Systemet kan givetvis användas tillsammans med ett dispensförfarande för bagatellskattebeloppet.

Systemet med fasta valörmärken erbjuder ur kontrollsynpunkt och ur uppbördssynpunkt mycket stora fördelar framför andra system. Statsverket får in skattebeloppen i förskott. Därest allmänhetens medverkan förstärkes genom obligatoriska anslag om skatteplikten etc. kan en mycket stark kontroll utövas över att uttagning av skattebelopp sker i alla de fall, där skatt skall uttagas, samt att skatten sättes till vederbörligt belopp. Utöver denna kontroll kommer sedan den, som skall utövas av kontrollmyndigheten (taxeringsmyndigheten) på grundval av uppgifter om varuomsättning, handelsböcker o. dyl.

Att märka är, att detta system kan användas vid sidan om de system, som skildras i det efterföljande. En av förutsättningarna för att kontroll i sådant fall skall kunna utövas är emellertid, att ovan skildrade kvitton å inköpta valörmärken komma till användning.

Systemets nackdelar ligga emellertid i öppen dag. Handlanden måste ur egen kassa lämna förskott på omsättningsskatten till staten. Detta kan givetvis för en del handlande med svag ekonomi vara påfrestande. Vidare är det givetvis förenat med icke ringa besvär att ständigt ha åtminstone i genomsnitt 8 valörmärkestyper till hands för att kunna åstadkomma erforderliga kombinationer för vanliga skattebelopp. Klistringen av märken å förpackningar och notor är tidsödande. Risk finnes, att köpare av vara omärkligt förflyttar skattemärket från en förpackning till en annan, om icke samtidigt med påklistringen på förpackning eller nota sker en makulering av märket (t. ex. genom överkorsning med anilinpenna). Man bör dock icke överdriva de risker, som kunna vara förenade med en dylik överföring av märket.

Detta system med fasta valörmärken innebär sålunda påtagliga fördelar men också ganska betydande nackdelar. De senare bliva särskilt stora, därest icke ett dispensförfarande är möjligt för bagatellskattebeloppen.

2) Uppbörd genom märken för skattebeloppets inskrivning.

Detta system bygger på kvittomärken liknande dem, som postverket använder vid mottagande av inbetalning å postgiro. Från statliga försäljningsställen (postanstalter el. dyl.) utlämnas till handlande, restauratör etc. kvittohäften, innehållande exempelvis 50 kvittoblåd och 50 kopiablad, så att bakom varje kvittoblåd ligger ett kopiablad. Kopiabladen skola vara paginerade, och häftet bör vara numrerat med löpande numrering för olika häftesserier. Kvittobladet bör vara perforerat så, att det kommer att innehålla ett visst antal kvitton av ungefärliga formatet $4 \times 2\frac{1}{2}$ cm. Kvittobladet kan sålunda exempelvis innehålla 4 kvitton i bredd och 10 i höjd, d. v. s. varje blad av storleken 16×25 cm skulle innehålla 40 kvitton. Å det bakomliggande kopiabladet böra tryckas rutor, motsvarande kvittona. Å kvittona bör finnas tryckt, att omsättningsskattebelopp mottagits för leverans till statsverket till ett belopp av kronor *kr. öre*. I rutor liknande dem, som finnas på postgirokvittona, inskrives därefter med anilinpenna det skattebelopp, som uttages vid försäljningen. Genom kopiepapper överföres beloppet på kopiabladet. Kvittot avrives och klistras på notan eller varans förpackning. Å kopiabladet

skall finnas rum för hopsummering av de genom kopieringen inskrivna skattebeloppen, och till häftet skall höra ett hopsummeringsblad för de olika kopia-bladen i häftet. Särskilda summeringslistor, avsedda att bifogas omsättningsrapporterna till kontrollmyndigheten, kunna också tänkas.

Å kopia-bladet skall antecknas försäljningsdatum. Detta kan enklast ske genom att försäljningsdag antecknas å första för dagen använda kvitto samt å lista.

Kontrollen genom detta system kan, om man så önskar, effektiviseras genom rörliga kontrollanter. I övrigt sker kontrollen så, att för varje rapportperiod de hopsummerade kvittohäftena överlämnas till kontrollmyndigheten, som översänder till uppbördsmyndigheten uppgift om det skattebelopp, som skall avkrävas handlanden, restauratören etc. Kontroll över att ändringar i anteckningarna å kopia-bladen icke sker, kan äga rum genom rörliga kontrollanters stickprov. Dessa kunna nämligen hopsamla kvitton och med tillhjälp av försäljningsdatum etc. kontrollera, att kvittots belopp och det å kopia-bladet antecknade överensstämma. I övrigt får kontrollen över att skäligt omsättningsskattebelopp uttages och inlevereras ske med tillhjälp av kontrollmyndighetens siffror över handlandens varuomsättning.

Det är som synes möjligt att förena detta system med ett system, byggande på fasta valörmärken. Lämpligt vore måhända, att fasta valörmärken användas för skattesummor, som överstiga 1 krona, till den del, som motsvarar fullt krontal. Härigenom skulle man exempelvis kunna undgå fasta valörmärken med öresvalörer. Givetvis kan systemet med inskrivbara skattebelopp förenas med dispensystem för bagatellskattebelopp.

Detta system bjuder givetvis icke på samma goda kontrollmöjligheter som system nr 1. Det förutsätter emellertid icke förskottslikvid av skatten från detaljistens sida. Vidare eliminerar det arbetet med ett flertal valörmärkes-serier. Slutligen kan fastslås, att även detta system ger en förhållandevis god kontroll.

3) *Uppbörd genom legaliserade paragonkvitton.*

Vid diskussion om uppbördskontrollens anordnande bör hänsyn tagas till den vidsträckt användningen av paragonssystem för kvittering. Vad som ovan sagts om kvitton för skattebelopps inskrivande gäller, såsom lätt inses, ett uppbördskontrollsystem, som är byggt på legaliserade paragonkvitton.

Dylika kvitton i block, numrerade i särskilda serier, böra tillsammans med tillhörande kassalista mot vanliga kostnader tillhandahållas av länsstyrelser och ombud för dessa (t. ex. kronokassörer i städerna, därtill förordnade personer i vissa kommuner t. ex. ordföranden i kristidsnämnd eller taxeringsnämnd).

Till varje block skulle, såsom redan nu är fallet, höra en med blockets nummer försedd kontrollista i två exemplar (kassalista), i vilken expediten inskriver slutsumman för skattepliktig försäljning, skattebelopp och slutsumma för icke skattepliktig försäljning. Motsvarande slutsumma jämte totalsumman skulle angivas på paragonkvittot. Detaljhandlanden skulle vara skyldig att samtidigt med sin inleverering av skatt avsända till kontrollmyndigheten kopiorna av kontrollistorna. Med dessas tillhjälp kan hans omsättning och skattebelopp kontrolleras. Vid behov kan myndigheten infordra kvittokopiorna, vilka handlanden i allt fall ordnar blockvis och i nummerordning för sin egen kontroll skull.

Kontrollanordningar i övrigt bliva desamma som vid systemet med kvitton för skattebelopps inskrivande. Detta system med legaliserade paragonkvitton ger en effektiv och relativt bekväm debiterings- och uppbörds-kontroll.

4) Uppbörd genom godkänt kassaapparatskvitto.

Vid anordnande av uppbördskontroll för omsättningsskatten synes hänsyn böra tagas till den allmänna förekomsten av kassaregister med avläsningskontroller. Det synes vara rimligt, att de affärsmän, restauratörer etc., som i sin rörelse använda sådana kassaregister, på vilka kan byggas ett av myndigheterna godtagbart kontrollsystem, böra kunna få dispens för att använda kassakvitton vid uppbörden av omsättningsskatten. Lämnas dylik dispens, bör för allmänheten synligt anslag härom obligatoriskt förekomma inom affärslokalen, restaurangen etc.

När betalning för en vara mottages, lämnas för varan eller varorna vanligt kassakvitto. Dessutom lämnas ett särskilt kassakvitto å skattebeloppet, varvid detta kvitto med tillhjälp av en gummistämpel el. dyl. förses med anteckning om dess karaktär av skattekvitto. Givetvis kan dylik anteckning också göras genom i förväg färdigtryckt text å kvittoblanketten.

Detta system förutsätter användande av avläsningskontrollanter, som avläsa kassaapparaternas kontrollremсор eller säradderare eller andra kontrollsummor. Kontrollen över varuomsättningssummorna kan göras särskilt skarp därigenom att kassaapparaternas eller kontrollremсорnas försäljningssummor avläsas periodiskt av avläsningskontrollanterna. I övrigt äger kontrollen av skatteinlevereringen vid detta system rum på samma sätt som vid förut avhandlade system med inskrivbara skattebelopp.

Kontroll vid ambulerande handel.

Den försäljning, som äger rum vid dörrarna eller som eljest är ambulerande, torde icke kunna skattebeläggas med mindre än bestämmelser utfärdas, att vid varje dylik försäljning skatt skall kvitteras med användande av något av systemen 1—3. Detta gäller även s. k. skolpojksförsäljning.

Särskilt i fråga om dessa försäljningsarter, vilka kunna bli till förfång för de fasta handlandena, därest de icke ordentligt skatteläggas, visar det synliga skattesystemet sina fördelar. Att enbart genom kontroll genom taxeringsmyndigheterna utan allmänhetens medverkan få ut omsättningsskatt från dessa försäljare torde vara ogörligt, åtminstone i stort sett.
